

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl. — cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

INVITARE DE PRENUMERAȚIUNE

LA

„BISERICA și ȘCOLA.“

Foia bisericească școlastică, literară și economică.

Cu începutul anului 1896 deschidem abonament nou la „Biserica și Școla.“

Rugăm pre toți domnii abonați de până acum, cari doresc a avea foia noastră și pe viitoriu, se binevoiescă a trimite la „Tipografia diecesană“ prețul de prenumerațiune care e:

PENTRU AUSTRO-UNGARIA:

PE UN AN . . . . . 5 fl. — cr.
„ 1/2 „ . . . . . 2 fl. 50 cr.

PENTRU ROMÂNIA ȘI STRĂINĂTATE:

PE UN AN . . . . . 14 franci.
„ 1/2 „ . . . . . 7 fr.

Sprrijinul moral și material, de care până acum s'a bucurat foia noastră, ne îndreptățește a spera, că și în viitoriu vom fi îmbrățișați de asemenea simpatii caldurese precum și de bunăvoința nestramutată a On. Public cetitoriu.

Redacțiunea.

Momentul religios în educațiune.

Cere timpul, în carele trăim noi, să scie tot omul mai mult decât sciau și puteau să învețe bătrânii. Purcedând din această trebuință a timpului, se pune mare pond în școlă pre instrucțiune, și faptice astăzi în ori ce școlă se învață mai mult decât mai nainte. Este bine acesta astfel pentru cunoștințele, cari le pasede omul din ori ce ram de știință sunt pentru dânsul tot atâtea puteri, menite a-i înlesni viața. În același timp însă bine este, că pre când în școlă se ține cont de această trebuință a timpului — se îngrijim tot de o dată, ca elevii să-și însu-

șescă capacitatea, ca intrând în viață să scie înmulți și folosi bine cunoștințele câștigate prin școlă

Acésta este o trebuință mai mare pentru fiecare om, decât chiar cunoștințele ca atari, ér acestei trebuințe i-se pôte satisface numai accentuându-se în tot ceea ce se predă în școlă momentul religios. Cunoștințele, cari le are omul din ori ce ram de știință sânt numai atunci puteri, cari înalță pre om la perfecțiune și bună stare, dacă sânt stăpânite și conduse de religiune. A satisface acestei trebuințe este partea cea mai grea a școlii. Datori sântem însă, ca să ne deprindem a birui această greutate; ér ca să-o putem birui, de lipsă este, ca în tot ceea ce lucrăm pre terenul învățământului să avem în vedere sântul de dependență, în carele trebuie să se sântă omul față de Dumnezeu. Materialul de învățământ se reduce la cei trei factori: Dumnezeu, omul și natura.

Studiând natura, fenomenele și puterile ei neapărat trebuie să ne înalțăm la Dumnezeu, să-l cunoșcem, și să sântim lucrarea neîntreruptă a mâinii Sale celei Atotputernice. Studiând pre om și întreita lui viață; fizică, intelectuală și morală, deasemenea trebuie să ne înalțăm la Dumnezeu, ca Întrânsul și printre nsul să aflăm lumina trebuinciosă în calea cea necunoscută a vieții. Studiând descoperirea dumnezeiescă omul își cunoște pozițiunea, ce o ocupă în lume, scopul pentru carele trăiesce pre acest pământ, și mijlocele, prin cari pôte să ajungă scopul suprem al vieții sale.

Purcedând dela faptul acesta constatăm, că mijlocul unic, prin carele putem da prin școlă elevilor o bună direcțiune pentru viață, este momentul religios. Prin aceea, că în toate lucrările, cari le sântim pre terenul învățământului, vom ține cont în măsură necesare de acest moment, educăm tot de odată; și elevul își însușese un mod creștinesc de gândire și acțiune, conform căruia omul sântă binele, condus de convingerea, că numai ferindu-se de rău, și sântă binele pôte să ajungă la bunăstare și fericire.

Biserica română în luptă cu protestantismul.

II.

În urma împrejurărilor desastroase politice ale timpului, protestantismul s'a lățit cu mare repejune și la magiarii din Transilvania și Ungaria. Propagatorii luteranismului în Ungaria au fost: capelanul de curte Iaan Henkel și profesorii dela universitatea din Buda Simon Gryneu și Winsheim, ér după dênșii o mulțime de tineri, crescuți în ideile luteranismului la universitățile din Germania și special la universitatea din Vittenberga. 1) Propaganda pentru luteranism, începută înainte de catastrofa dela Mohaciú s'a continuat apoi cu mai mult zel după această catastrofă până la anul 1550. Cu deosebire din anul acesta au început a se propaga între magiarii din Transilvania și Ungaria și învățăturile lui Ioan Calvin, ér aristocrației magiare și celei românesci dintre Tisa și Carpați „ii-mai plăcură doctrinele fatalistice ale lui Ioan Calvin, și le adoptară, apoi le împuseră și locuitorilor iobagi supuși lor.“ 2)

Magiarii adoptară ca religione a lor națională calvinismul, ér sașii și nemții din comitatul Zips și slovacii din Ungaria rămaseră și mai departe aderenți și credincioși luteranismului.

Cu începere din anul 1563 începu a-se propaga în Transilvania și secta unitarilor prin medicul de curte al principelui Ioan Sigismund Zápolya, Georgiu Blandrata; și în dieta ținută în tîrgul Mureșului la anul 1570 se înarticulă ca religione receptă și acesta pre lângă celelalte, și anume pre lângă cea rom. catolică, luterană și calvina.

II. Împrejurările politice ale timpului. După catastrofa dela Mohaciú, în carea a cădút în luptă regele Ludovic al doilea se iviră doi pretendenți la tronul Ungariei, și anume: unchiul reginei veduve Maria, rămase după regele Ludovic II, arhiducele Ferdinand membru al casei habsburgice și Ioan Zapolia. Amândoi acesti pretendenți aveau câte o însemnată partidă între nobilii îndreptățiți după legile de a alege pre fiitoriul rege al Ungariei; și neputîndu-se partidele înțelege între sine amândoi pretendenții fură proclamați de regi ai Ungariei, și anume: Ioan Zapolia fu proclamat de rege prin dieta întrunită la 11 Noemvre 1526 la Székes-Fejérvár, ér Ferdinand I prin dieta întrunită la 16 Decemvre 1526 în Pojon.

1) Horváth Mihály Magyarország történelme

2) Barițiu catechismul calvinesc.

Consecința naturală a acestei desbinări ivite între nobilii țării la alegerea regelui a fost, că între cei doi regi și între partidele, cari i-au părținit și ales, s'a născut din această cauză un crâncen răsboiu civil. Bătut fiind în acest răsboiú Ioan Zapolia de armata lui Ferdinand, spre a-se poté susține în domniă a cerut, și a obținut ajutoriul Turcilor; și în 10 Maiu 1529 Sultanul Soliman apăru de nou la Mohaciú, și după ce ocupă Buda și ținuturile din Ungaria superioră, plecă cu óstea sa spre Viena. Fiind însă Viena bine apărată Soliman nu o poté ocupa, și se retrase, ducênd cu sine la Constantinopol un numer de 50,000 de prizoneri. După retragerea Turcilor din țără răsboiul se continuă și mai departe între cei doi regi, cu ajutoriul turcilor pre partea lui Ioan Zapolia până la anul 1538. În acest an însă se încheiă între cei doi regi pacea dela Oradea mare, în înțelesul căreia Ioan Zapolia avea să stăpânescă, cât va trăi preste Transilvania, și Ferdinand preste Croația și Slavonia, ér din teritoriul Ungariei propriu ăise să stăpânescă fiecare preste acele părți, cari le avea deja în posesiune, astfeliú, ca după mórtea lui Ioan Zapolia coróna regală și domnia asupra Ungariei și asupra țărilor adnece să trecă în posesiunea lui Ferdinand. Întemplantu-se însă ca după Ioan Zapolia să rămână urmatoriú de parte bărbătescă, acestuia să-i se dea sociiă o archiducesă din casa austriacă și bunurile familiare din Zips. În această pace s'a stipulat tot de odată, ca condițiune, ca să rămână în secret, până atunci, până când vor reclama această interesele țării; ér dacă s'ar întempla, ca pentru această pace să-l atace turcii pre Zapolia, Ferdinand și fratele său Carol să-i vină în ajutoriú, și la o eventualitate, să îngrijescă de susținerea lui.

Ioan Zapolia însă n'a rămas credincios păcii încheiate la Oradea mare; și înainte de mórtea sa, întemplantă în anul 1540 a chemat la sine pre unii dintre nobilii adicți ai lui, ca să nu se supună lui Ferdinand; ei să îngrijescă, ca cu ajutoriul Turcilor să assigureze pre séma fiului său Ioan Sigismund tronul Ungariei; ér de tutori ai minoreului său fiú a instituit pre Episcopul rom-catolic al Orăđii mari Georgiu Martinuzzi și pre o rudeniă a sa Petru Petrovici.

Auđind Ferdinand de mórtea lui Zapolia a trimis soli la Isabela, vėduva lui Ioan și la tatăl ei, regele Poloniei Sigismund, învitându-i ca să implinescă condițiunile cuprinse în pacea dela Oradea mare; și ca să și assigureze domnia, a trimis un sol la Constantinopol, ca să îmbiie sultanului un tribut

anual de 30,000 de galbeni, ér marelui vizir un tribut anual de 6000 de galbeni. Pre de altă parte a trimis o armată, ca să ocupe Buda. Sultanul n'a voit să primescă tributul oferit de Ferdinand, și auzind de planul lui de a ocupa Buda, luă notăfirea, ca să asigureze tronul Ungariei pre seama minorenului Ioan Sigismund.

Regina Isabela era aplecată a ținea condițiunile de pace, dar a fost împedecată în acest plan al său prin Martinuzzi, carele spre a assigura tronul pre séma pupilului său recurse la ajutorul turcilor. Sultanul Mohamed în același an și veni în Ungaria cu o armată însemnată, ocupă Buda, și domnia asupra Transilvaniei și ținuturilor din Ungaria până la Tisa o dete minorenului Ioan Sigismund, astfel, ca până când minorenul Ioan Sigismund va ajunge vârsta de 20 de ani, afacerile guvernului să-le îngrijescă tutorii săi Georgiu Martinuzzi și Petru Petrovici; ér orașul Buda până la maiorenitatea lui Ioan Sigismund sultanul dispuse să rămână în administrațiunea turcilor.

Auzind de acésta Ferdinand trimise soli cu daruri mari la Soliman, oferindu-i pentru țera întregă un tribut anual de 100,000 de galbeni, ér pentru posesiunile, cari le avea deja în stăpânirea sa un tribut anual de 50,000 de galbeni. Soliman înse nu voi să primescă acest tribut; dar nevoind a continua resbelul, la câteva zile plecă cătră casa.

După retragerea turcilor se începură de nou pertractări de pace, dar fără succes din cauza intrigelor tutorilor lui Ioan Sigismund: Georgiu Martinuzzi și Petru Petroviciu, precum și din motivul, că Turcii nu voiau, să cedeze Transilvania lui Ferdinand. Astfeliu Transilvania, și câteva comitate din Ungaria și Banat remaseră sub stăpânia principilor transilvani până la anul 1691, și respective până la 1698, când prin biruințele prințului Eugen de Savoia a fost înfrântă puterea turcilor, și când prin pacea dela Carlovăț Transilvania deveni în posesiunea împăratului Leopold I,

III. Lupta bisericii române cu calvinismul dela 1540—1601. Răsboiul civil dintre cei doi pretendenți la tronul Ungariei, ivit după catastrofa dela Mohaci între Ferdinand și Zapolia a favorizat foarte mult lățirea protestantismului cu deosebire în Transilvania sub domnia principilor transilvani cari, cu escepțiunea unuia spre a-se poté susține la putere și a-se poté emancipa de casa austriacă, promovară lățirea protestantismului. Încă pre timpul minorenului Ioan Sigismund la anul 1557

Episcopul romano-catolic Pavel Borneșisa din Alba-Iulia fû bătut de tutorul aceluia Petru Petrovici și alungat din țără. Proprietățile Episcopiei fură confiscate de reformați; și Episcopia se desființă. 5) Timp de 150 de ani după acésta romano-catolicii n'au mai potut avé Episcop diecesan, decât numai un vicariu într'o pozițiune din cele mai umilitóre, ai cărui poporeni dispăruseră din partea cea mai mare a țerii. Sub principele Stefan Batori, care a fost catolic de religiune, și carele a domnit dela 1571—1583 au fost chemați înadins în Transilvania missionari iesuiți cu scop ca prin acestia să-se restaureze catolicismul. Iesuiții însă au fost alungați din țără, ér averile lor au fost confiscate și împărțite între nobili. Situațiunea acésta a bisericii romano-catolice din Transilvania a ținut până la anul 1690.

(Va urma.)

Fenomenele afective sau emoționale.

— Studiu psihologic. —

3. Sentimentele intelectuale inferioare.

a) Caracteristica lor.

Sub numirea de *sentimente intelectuale inferioare* cuprindem toate acele sentimente, cari nu depind de conținutul, ci numai dela stările și relațiunile externe ale reprezentațiunilor noastre. Astfel de stări și relațiuni ar fi de ex. mulțimea, cursul mai repede ori mai împedecat, al reprezentațiilor, șcl. Fiind neatârătoare de conținutul reprezentațiilor, sentimentele intelectuale inferioare de aceeași specie pot să însoțească diverse reprezentațiuni.

b) Speciile.

Sentimentul așteptării. De câte-ori se întemplă oare-cari schimbări externe, în conștiința noastră totdeauna se ivește seria de reprezentații corăspunzătoare acelor schimbări. Acum dacă din amintitele schimbări se întemplă numai unele, pe când celelalte se întârzie, și cursul reprezentațiilor lor corăspunzătoare, tocmai din această cauză, se împedecă, atunci se produce: sentimentul așteptării. De ex. când am să dau întâlnire unui amic al meu, și dînsul nu-se presentă la oara promisă, șcl. Cu cât evenimentul așteptat ne interesează mai tare, și cu cât realizarea lui întârzie mai mult, cu atât și sentimentul așteptării este mai penibil. Dacă realizarea evenimentului așteptat întârzie prea mult, se naște sentimentul deprimator al neliniștei; din contră, sentimentul plăcut al așteptării satisfăcute. Când așteptăm ceva, ni-se pare, că timpul trece foarte încet, din cauza căci decursul reprezentațiilor este împedecat: Sentimentul așteptării posedă un caracter foarte general.

Sentimentul surprinderii. Este tocmai contrarul sentimentului așteptării. Se produce atunci, când se întemplă un lucru, pe care nu l-am așteptat. Ne surprind toate lucrurile, pentru cari atențiunea noastră, în momentul când acelea se ivesc, n'a fost adaptată. De ex. mă surprinde în mod plăcut întâlnirea cu un amic al meu, pe care îl știam de departe, sau aflarea unui adevăr, la care nu eram pregătit, sau descoperirea unui secret, șcl. Dacă lucrul sau evenimen-

tul ivit nici în momentul surprinderii, nici mai târziu, în decurgerea sa ulterioară, nu-l putem pricepe, sentimentul surprinderii se transformă în alte sentimente mai vehemente, precum sînt: mirarea, uimirea, șcl.; din contră, când ne surprinde un reu oare-care, sentimentul surprinderii se preface în spaimă, consternațiune, groază, șcl.

Sentimentul plictisului. Se produce, când senzațiile și reprezentațiile, pe cari le primim într'un timp oare-care, nu satisfac și nu ocupă de ajuns puterea noastră de activitatea psihică. În casuri de acestea zicem, că: ni-se urește sau ne plictisim. Din contră, când puterea intelectuală află ocupații, cari o satisfac, se naște: sentimentul activității, șcl. Acesta este un sentiment plăcut. De ex. ni-se urește, când trebuie să ascultăm povestirea unor lucruri, pe cari le-am mai auzit de multe-ori; copilului i-se urește, când este pus să întuească timp îndelungat una și aceeași icoană; ni-se urește, când avem să săvîșim lucrări mehanice, cari nu ne oferă nici o variație, de ex. când am ave să indoim vre-o sută de coale de hîrtie, șcl. Din contră, în noi se produc sentimente plăcute de petrecere, respective de muncă intelectuală, când auzim o narațiune interesantă, când asistăm la o reprezentație nouă în teatru, șcl.

Sentimentul succesului. Se produce, când prin lucrările, pe cari le întreprindem, ajungem scopul dorit. Când reușim cu întreprinderile noastre, când înaintăm vîzînd cu ochii în cunoștiințe și dexterități, avem sentimentul plăcut al succesului, și simțim, că energia noastră psihică, se mărește. Cu cât am dat de mai multe pedeci în lucrările întreprinse, și cu cât am isbit de a realiza mai bine scopurile noastre, cu atât sentimentul succesului este mai vivace. Din contră, când încercările noastre nu ne duc la scop, când dăm îndărăt în lucrările întreprinse, când cheltuim energia noastră psihică în zădar „se naște în noi sentimentul deprimător și înristător al nesuccesului. De ex. când școlarul rezolvă bine tema sa, când comerciantul izbutește cu întreprinderile sale,“ șcl., dinșii au sentimentul succesului, șcl.

Sentimentul ordinii. Se manifestă în aceea că ne place ordinea și regularitatea, pe când disordinea și neregularitatea ne displace. Obiectele, cari au o formă, ce corespunde cu construcția organelor noastre sensoriale și înlesnește activitatea acestora, provoacă în noi: sentimentul ordinii. Deci cauza acestui sentiment este de a-se căuta în însuși modul de alcătuire și de funcționare al organelor noastre, cari sînt destinate de a primi impresiile externe; căci cu cât obiectele sau părțile lor sînt așezate în ordine mai bună, cu atât le și putem cuprinde prin senzori mai ușor și mai exact. Impresia ordinii și armoniei produce și în activitatea noastră psihică ordine și armonie, și prin urmare sentimente de plăcere.

4. Sentimentele intelectuale superioare.

a) Caracteristica și clasificarea lor.

Sub numele de *sentimente intelectuale superioare* cuprindem toate acele sentimente, cari însoțesc relațiunile mai interne ale reprezentațiunilor, adică împreunările apercptive. Aceste sentimente sînt mai de multe feluri, și anume: 1) sentimentul *logic* sau *al adevărului*, 2) sentimentul *estic* sau *al frumósului*, 3) sentimentul *egoistic* sau *idiopatic*, 4) sentimentul *altruistic* sau *simpatetic*, 5) sentimentul *etic* sau *moral*, și 6) sentimentul *religios*.

b) Sentimentul logic.

Sentimentul de concordanță și cele de contradicțiune. Sentimente logice se numesc acelea, cari însoțesc procesele cugetării, de ex. când formăm o judecată corectă, avem sentiment logic plăcut șcl. Fie-care act de împreunare a duor reprezentațiuni, cari în privința conținutului se potrivesc, este acompaniat de un: *sentiment de concordanță*. Fie-care încercare de a împreuna doue reprezentațiuni sau noțiuni, cari nu se potrivesc, este însoțită de un: *sentiment de contracțiune*.

Sentimentul adevărului și al neadevărului. *Îndoeala.* Dacă e vorba nu numai de un act izolat al cugetării, ci de un proces mai complex al cunoașterii, atunci din sentimentul concordanței și al contracțiunii se naște: *sentimentul adevărului și al neadevărului*, între care stă la mijloc *îndoeala*, ca o stare afectivă nedecisă. Sentimentele adevărului sînt, cari totdeauna însoțesc corectarea și constatarea adevărului. Ele se manifestă în aceea, că ne place adevărul și ne displace neadevărul.

Conceptul adevărului. Logica. Adevărul este reprezentarea unui lucru, ce corespunde cu starea de fapt acestuia; contrarul este în doelnic, neadevăr minciună. Știința despre *dreapta cugetare* se numește: *logică*; ea expune regulile, după cari trebuie să cugetăm corect și ne arată procedările de a scăpa de erori.

Oscilațiunile sentimentului logic în actul judecării. Acest sentiment rezultă din contopirea mai multor sentimente elementare de concordanță și de contradicțiune logică a reprezentațiile noastre. Când formăm atare judecată, atunci în stadiul de liberațiunei avem sentimente neplăcute, pentru-că predicatelor, urmînd a-se împreuna cu subiectele, se începe o luptă intelectuală, care încoardă și obosește puterea psihică în stadiul deciziunei înse, când închidem deliberațiunea și ne decidem pentru una din noțiunile predicative, pre care apoi o și împreunăm cu subiectul, starea de încordare intelectuală se rezolvă și în noi se vor reproduce sentimente plăcute. Exemple: școlariul e cuprins de sentimentul adevărului plăcut, dacă a rezolvat bine tema sa din socoată; când Archimede a descoperit legea numită după numele lui, strigă vesel: Am găsit-o! șcl.

Importanța sentimentului logic. Sentimentul adevărului e de mare importanță pentru dezvoltarea inteligenței noastre. Deja sentimentele plăcute, cari însoțesc claritatea și ordinea reprezentațiilor noastre, precum și sentimentele neplăcute, cari se însoțesc cu neclaritatea și disordinea reprezentațiilor, ne dau impuls de a regula și a perfecționa cugetarea noastră, și a evita toate împreunările de reprezentații și noțiuni, cari nu consună cu starea reală a lucrurilor.

Sentimentele neplăcute, cari însoțesc încercările noastre de a împreuna noțiunile incompatibile, ne îndeamnă de încunjura sau a delătura toate împreunările, ce contrazic realității; pentru-că fie-care împreunare de noțiuni incompatabile conturbă unitatea conștiinței, și fie-care împreunare compatibilă o promovează. La adevăr se poate ajunge numai prin meditațiune, prin cugetare logică, și mintea, care să obicinuește cu căutarea adevărului, pe urmă găsește în această lucrare cea mai mare plăcere și satisfacțiune. Fiește, atât plăcerile, cât și neplăcerile intelectuale sînt mai numeroase și mai vii la oamenii cei

culti; pentru-că aceștia posed mai multe principii și convicțiuni, cu cari pot să aducă în raport noțiunile cele noue.

Presentimentul adevărului. Sînt casuri, cînd sentimentul adevărului se manifestă în noi înainte de ce am fi cunoscut adevărul în claritatea sa deplină. Acest sentiment obscur, care se pare a *pre-merge judecării* despre lucrul respectiv, se numește *presentimentul adevărului*. Cuprinși de un astfel de presentiment, noi avem numai *bănuiala* sau *presupunerea* despre aceea ce este sau va fi, fără a ne pute da samă despre temeiurile obiective ale adevărului.

Presentimentul adevărului se bazează pe combinări, ce le facem mai mult după niște *impresiuni generale*, decât după analiza clară a noțiunilor și raporturilor lor. Tocmai de aceea, presupunerile anticipate prin sentimente nu este iertat de a-le accepta ca adevăruri sigure ci este necesar de a-le controla prin observațiunea directă. Cu toate aceste, presentimentul adevărului e de mare însemnatate, pentru-că pe el se bazează *tactul logic* al inteligenței practice și al cugetării științifice.

c) *Sentimentul estetic.*

Conceptul frumosului. Lucrurile din lumea esternă ne plac și ne displac din două puncte de vedere, și anume; 1) sau pentru-că ne sînt folositoare ori păgubitoare, de ex. apa, poamele, pînea, șcl.; 2) sau independent de folosul ori paguba, ce ne-ar aduce, deci în mod nemijlocit, *fără interes*, de ex. cerul cu stele, un ținut romantic, o floare, șcl. În cazul acesta din urmă lucrurile și fenomenele, ce produc în noi plăcere, se numesc: *frumoase* sau *estetice*.

Cercetînd mai deaproape ființa frumosului, vom afla, că *frumos* este un lucru ale cărui părți, una cu alta, se potrivesc așa, că împreună alcătuiesc: *un întreg armonic*, de ex. părțile unei zidiri frumoase, colorile unui tablou, tonurile unei cântări șcl. Din contră, dacă părțile unui lucru nu-se potrivesc, acela este *urît*, de ex. o poezie cu rime rele, șcl.

Ființa sentimentului estetic. Numim *sentimente estetice* acele stări afective, cari se produc în noi sub impresiunea lucrurilor și fenomenelor frumoase. Știm, că la formarea reprezentațiunilor cuprindem la oaltă mai multe senzațiuni în une din cele *două forme* generale de intuițiune, cari sînt: *timpul* și *spațiul*. Toate sentimentele estetice se bazează pe *relațiunile de timp ori de spațiu* ale reprezentațiunilor sensoriale. Prin *auz*, ca sensul, care mai ales cuprinde intuițiile în timp, și prin *vîz*, ca sensul principal pentru intuițiile de spațiu, se mijlocește producerea sentimentelor estetice. În *mișcare* se unesc amîndoi factori ai efectului estetic, adecă relațiile de timp și cele de spațiu; căci mișcarea se rapoartă atît la timp, cît și la spațiu.

Condițiunile formale ale efectelor estetice. Pentru a pute produce efecte estetice, obiectele tre-

bue să intrunească anumite *condițiuni de formă*. După-cum reprezentațiile noastre aparțin la sfera unui sau altui sens, așa și plăcerea sau displăcerea estetică atîrnă de alte condiții formale. Alte sînt aceste condiții pentru auz, alte pentru vîz, șcl.

Condițiunile formale relative la sensul auzului. Pentru *sensul auzului* condițiunile formale sînt: *ritmul* și *armonia*.

Ritmul atîrnă dela impresiunile înrudite, cari se repetă periodic în intervale de timp regulate. Impresiunile egale, ce se repetă în pause egale, au efect obositor; ele nu pot fi ritmice nici-odată, de ex. cînd se repetă mai de multe-ori unu și același sunet, șcl. Pentru-ca să se producă plăcere estetică, trebuie să urmeze regulat, una după alta, cel puțin două impresiuni diferite, urcarea și coborîrea tonului, ca de ex. în tactul de $\frac{2}{8}$. De alminteri ritmul se bazează pe cerințele unui simț organic, și necesitatea lui urmează din natura mișcării periodice a organelor noastre, precum e de ex. baterea inimii, respirațiunea, șcl. Tocmai de aceea, în *musică* un rit pedepă provoacă în noi sentimente mai vivace, decât un ritm lent șcl.

Armonia se produce prin impresiuni auditive simultane, cari se potrivesc unele cu altele. Baza armoniei este coincidența tonurilor parțiale, cari aparțin la diverse sunete musicale,

Condițiunile formale relative la *sensul vederii*. Pentru *sensul vederii* condițiile formale ale efectului estetic sînt: *simetria* și *proportiunea*. Cea dintîi se rapoartă la arangiarea părților în linie orisontală, ear cea din urmă la arangiarea în linie verticală. Amîndouă aceste condiții se bazează pe simțul organic de echilibru al corpului nostru propriu. Sentimentul estetic mijlocit prin *sensul vederii* este condiționat curat numai de raporturile spațiale ale obiectelor. Obiectul vîzut provoacă efect estetic pur numai prin forma sa. Colorile vor pute să mareasca acest efect, anume prin stîrnirea sentimentelor sensuale; dar sentimentul estetic propriu zis se poate produce și fără acest adaosal senzațiunei pure, de ex. cînd privim operele arhitecturi.

Cercetînd formele simple ne vom convinge, că conștiința preferă formele regulate celor neregulate. Acest fapt este înse de a-se înțelege așa, că simetria goală în sine încă nu poate să producă efect estetic, ci mai multe părți homogene trebuie să fie arangiate în mod *simetric*. De ex. un „cer“ simplu împărțit prin un diametru în două părți simetrice nu e încă nici frumos, nici urît; dar dacă îl împărțim prin mai mulți diametri în sectori egali, și în fie-care sector desemnăm și coarda corespunzătoare, acel cere va produce oare-care impresie estetică; pentru-că nu simetria în sine este aceea ce place, ci unitatea în varietate, adecă ordinea pe care o aflăm stabilită între diversele părți ale unui obiect compus.

Repetițiunea simetrică a părților homologe ca factor al efectului estetic. Chiar și frumseța făpturilor organice ale naturii, și îndeosebi frumseța corpului omenesc depinde nu numai dela regularitatea goală a formelor, ci se bazează pe: *repetiția simetrică a părților homologe*, de ex. brațului superior îi corespunde brațul inferior, gâtului trunchiul șcl. În figura corpului omenesc părțile, ce seamănă una cu alta, obvin de câte două-ori, și anume în o formă inferioară mai masivă, și alta superioară mai gracilă, și apoi asupra tuturor părților homologe este așezat capul, care încheie simetria și încoro-

nează frumseța omenească. Tot aceste raporturi le găsim și la animalele și plantele cu exterior estetic. Operele artelor plastice, de ex. ale arhitecturii, arată oare-care analogie cu frumseța corpurilor organice ale naturii; căci și la acele opere părțile homologe se repetază de jos în sus în forme tot mai perfecte, și în fine toate tind de a-se încheia în o singură parte supremă, care dominează preste complexul întreg.

Condițiunile de conținut ale efectelor estetice.

Condițiunile formale pot fi îndeplinite, fără ca obiectul să placă, dacă lipsește conținutul deosebit al reprezentațiunilor. Conținutul împrumută formelor expresiune și viață. De ex. plăcerea, ce o simțim la privirea figurei omenești, atârnă nu numai de la simetria părților, ci înainte de toate dela însemnăta-tea, ce o atribuim acelor părți, în cugetarea noastră; o poziție a membrelor, care din punct, de vedere mecanice imposibilă, ne displace, chiar și dacă le-gile proporțiunii ar fi de altcum satisfăcute. Dacă o figură nu manifestă în afară interiorul său, ne lasă reci, ori-cât de regulate ar fi trăsăturile ei. Din contră, un obiect ne emoționează în mod plăcut, dacă exprimă o idee. Tocmai de aceea omul e cel mai superior obiect al artei. Celelalte ființe și obiecte primesc valoare estetică întrucât le considerăm ca *simbolele* unor stări sufletești, de ex. salcia plângătoare simbolizează jalea, viorica modestia, stejarul energia bărbătească, șcl. Dacă formele estetice primesc conținut, atunci zicem, că obiectul e; *frumos, sublim, grațios, comic*, șcl.

Înfluența asociațiunii. Prin asociațiune încă se întărește efectul estetic. Multe ființe și obiecte ne plac, pentru-că s'au asociat de ele momentele fericite din viața noastră, sau pentru-că vedem în ele oare-cum încorporate stările noastre psihice din trecut. De ex. locurile, unde ne-am petrecut tinereța, șcl.

Speciile frumosului. Sentimentele estetice se produc în noi parte prin obiecte *din natura*, parte prin obiecte *de artă*. Deci frumosul este: 1) *natural*, de ex. o floare, un ținut, șcl.; 2) *artistic*, de ex. o poezia, o cântare, șcl. Frumosul natural e neschimbat și vecinic; poți să-te desfătezi în el, dar nu poți să-l înțelegi. Frumosul artistic îl găsim întrupat în producțiunile artelor frumoase, cari sînt: *poesia, musica, pictura, sculptura și arhitectura*. Frumosul de artă e de *trei* specii: a) *frumosul clasic*, ce rămâne neschimbat cu aceleași forme, și are aceeași valoare estetică; pentru toate timpurile și toate popoarele, de ex. un tablou de al lui Rafael, o sonată de a lui Bethoven, șcl.; 2) *frumosul romantic*, care, prin forme mai mult ori mai puțin extravagante, produce un efect mai puțin intensiv și de o durată mai scurtă, de ex. o novelă, o poezia ocațională, șcl.; 3) *frumosul de modă*, care este foarte schimbăcios și efemer, de ex. moda vestmintelor, șcl.

Dr. P. Pipos.

(Va urma.)

Calendarul Indictului

séu al anului bisericesc 1896 vi-ect dela Domnul și

Mântuitorul nostru Isus Christos,

intocmit pe câte o săptămână cu indicațiuni tipiconale privitoare la slujbele dumnezeiești și cu alte însemnări folositoare creștinilor ortodocși.

Luna lui Ianuarie (Gerariu.)

are 31 zile. Ziua are 10 ore, noaptea are 14 ore.

Săptămâna a 35-a după Rusalii. Glasul dominant 1.
15.

Luni. — Pomenirea prea cuvioșilor păr. nostri Pavel Tevel și Ioan Colibașul; a sftului M-nic Pansofie.

Tipic. Imbinăm slujba sftilor din Mineiu cu a zilei din Octoichul săptămânal La Mineiu se află: Stihiri de séra gl 2 cu gl 2. Stihovna cu gl 6 (pe melodia stihovnei) Tropariu gl 4. La Utrenie: Canónele gl 2. Condac gl 3 (Sedélina gl 1 cu gl 3) Condac gl 2. Sfétilna. Stihovna cu gl 8. — Liturgia sftului Ioan.

Nota. Cu ziua de azi începem a cânta în biserică și jumătățile ceasurilor. Dela 15 Ianuarie până în 9 Februarie (la încheerea praznicului Intimpinării Dlui) se cântă Catavasiile Intimpinării: „Pământul cel roditoriu.“

16.

Marti. — Inchinaciunea cinstitului lanț al sftului Apostol Petru și pomenirea sftilor M-nici și frați; Peusip, Elasiș și Mesip, Danact și Damaschin cel nou din satul Gaprov lângă Têrnovia (a 1771). (Sân-Petru de érnă).

Tipic. Imbinăm slujba Octoichului săptămânal cu a sftilor din Mineiu, în care se află: Stihiri de séra gl 4 cu gl 6. Stihovna gl 4 cu gl 6. Tropariu gl 4. — Canónele gl 4. Condac gl 2. (Sedélina gl 2 cu gl 4) Condac gl 2. Sfétilna. Laudele mari gl 6 cu gl 4. Stihovna cu gl 4. Celelalte după obicei

Alte însemnări: Românii țin, că la Sân-Petrul de érnă e meșul érnei.

17

Miercuri. — Pomenirea prea cuv. păr. nostru Antoniu cel mare și a cinstitului împérat Theodosiu cel mare

Tipic. Sêvêșim slujba întreagă numai din Mineiu. La Vecernia cea mică (dêcă e hramul): Stihiri de séra gl 2 cu gl 3. Stihovna gl 2. Tropariu gl 4. La Vecernia cea mare: Stihirile gl 4 cu gl 6. Lumină lină. Prochimenul zilei. (Paremeile dela înțelepciunea lui Solomon. Stihirile Litiei gl 2, 3 cu gl 5) Stihovna gl 5 cu gl 8. — La Utrenie: Sedelnele gl 8 și gl 5. (Polieleul cu Mărimurile Sedélina gl 8 cu gl 4. Antifonul și Prochimenul. Evangelia dela Mateiu Ps 50 (și celelalte stihiri din Mineiu). Catavasiile Intimpinării. (Condacul gl 2). Sfétilna. Laudele mari gl 8 cu Măritórea mare și Tropariul. — La Liturgie după obicei.

Alte însemnări. Românii dic că pre 16, 17, și 18 Ianuarie cad „Cercovi“ de érnă cari sunt trei zile rele de fulgere, tresnete și vífore, numite și fulgetóarele. — Di de post

18.

Joi. — Pomenirea celor dintru sfti părinților nostri Athanasie și Cívil patriarhii Alecsandriei; a sftei M-țe Zenia, și a cuv. păr. nostru Marcian celui din Cipru.

Tipic. Sêvêșim totă slujba din Mineiu. La Vecernia cea mare: Stihirile gl 4 cu gl 6. Lumină lină. Prochimenul zilei. (Paremeile cu stihirile Litiei gl 1, 2, 8, cu gl 5.) Stihovna gl 5 cu gl 3. Tropariul gl 3. La Utrenie: Sedelnele gl 3 și gl 1. (Polieleul. Sedélina gl 4. Antifonul. Prochimenul Evangelia dela Ioan.) Ps 50 (și celelalte stihiri din Mineiu) Catavasiile Intimpinării. (Conda-

cul gl 3. Sfétalna. Laudele mari gl 4 și 3 cu gl 3. Măritorea mare cu Tropariul. — La Liturgie obicinuit. Ap. către Evrei. Ev. dela Mateiu.

Alte însemnări. Ați avem lună plină la 10 óre 1 minută dimineața.

19.

Vineri. — Pomenirea cuvioșilor păr. nostri Macarie Egipteanul și Macarie Alecsandranul; a sftei M-nițe Eufrazia și a cuvioșilor părinți: Meletie Valisiotul, Marcu Efesianul și Arsenie archieppul Cerchirei. (Di de post.)

Tipic. Imbinăm slujba Oct. cu a Mineiului în care se află: Stihiri de séra gl 4 cu gl 8. Stihóvna cu gl 4 Tropariul gl 1. — Canónele gl 4 Condacul gl 4 (Sedélna gl 1) Condacul gl 1. Sfétalna. Stihóvna cu gl 4. —

20.

Sâmbéta. — Pomenirea prea cuv. păr. nostru Eutimie cel mare; a sftilor M-nici Vaas, Eusebie, Eutichie și Vasilid, Inna, Pinna și Rima; a fericitului Petru vameșul; a sftilor M-nici Tirs și Agin: a prea bine credinciosului împérat Leon cel mare din Tracia numit și Marcel și a sftei M-nițe Anna.

Tipic. Sêvêrșim tóte numai din Mineiu. La Vecernia cea mică (dêcă e hramul): Stihiri de séra gl 1 cu gl 2. Stihóvna gl 2. Tropariul gl 4. — La Vecernia cea mare: Stihirile gl 1, 4 cu gl 3. Lumină lină. Prochimenul țilei (Paremile cu Stihirile Litiei gl 2 cu gl 4) Stihóvna gl 5 cu gl 5. La Utrenie: Sedelnele gl 4 și gl 5. (Polieleul Sedélna gl 8. Antifonul. Prochimenul. Evangelia dela Mateiu) Ps 50. (și celelalte stihiri din Mineiu) Catavasiile Intimpinării. (Condacul gl 8) Sfétalna. Laudele mari gl 8 Măritorea mare cu Tropariul. — Liturgia sftului Ioan. Ap. către Evrei. Evang. dela Luca.

21.

Duminéca fiului rétăcit. Pomenirea prea cuv. părinților nostri Maxim mărturisitorul și Zosim Eppul Siracusei Siciliei; a sftilor M-nici Eugeniu, Valerian, Candid și Achila cei ce au mărturisit în Trapezunt și a M-niței Agnes.

Tipic. Imbinăm slujba învierii dela glasul dominant 2 cu a fiului rétăcit în următorul mod: La Vecernie: Stihirile învierii și ale Triodului gl 1 cu gl 2. Stihóvna învierii cu a Triodului însuși gl 6. Tropariul învierii. *La Utrenie:* După „Dzeu e Dl“ Tropariul învierii cu al Născétorei. Sedelnele învierii. Polieleul cu psalmul „La rîul Vavilonului“ și apoi Troparele soborului îngeresc. Antifónele și Prochimenul învierii. Evangelia învierii a 2-a. Învierea lui Christos cu Ps 50 și celelalte. Catavasiile Triodului: „Cântarea lui Moisi luând“ gl 2 cu Măritórele Născétorei. Sfétalna învierii a 2-a cu a Triodului. Laudele mari: stihirile învierii și ale Triodului gl 2, 4 și 8, cu stihirea „Mărirei“ din Triod gl 6, și a Născétorei: Prea binecuvéntată ești, pe gl 2 Măritórea mare cu Tropariul final gl 4. — La Liturgie: Fericirile învierii cu ale Triodului péna a 6-a După intrare: Tropariul învierii și al Hramului cu Condacul Hramului și al Triodului, ér dêcă e Hramul Născétórea de Dđau, atunci Condacele se pun astfel: cu „Mărire“ Condacul Triodului, „Și-acum“ al Hramului. Apostolul și Evangelia Duminecei fiului rétăcit (dela Luca c. 15 st 11.) apoi urméză pe rënd dđeésca Liturgie a sftului Ioan gură de aur.

Alte însemnări. Sórele rêsare la 7-28 ap. la 4-32. Ȋua a crescut în decursul sêptémănei cu 23. minute.

Val. Magdu.

D I V E R S E.

* *Felicitări.* În Ȋua sântului Ioan Botezătorul, din incidentul țilei onomatice a Pré Sântiei Sale, părin-

telui Episcop al Aradului Ioan Mețian, s'a prezentat la Pré Sântia Sa membrii consistoriului, corpul profesoral dela seminarul diecesan, preoțimea parochială din loc și comuna bisericească, șefiul autorităților civile și militare și mulți onorațiori din oraș, — dorind Pré Sântiei Sale ani mulți fericiti!

* *Distincțiune.* Ni-se raportéză din Budapesta, că harnicul avocat român, dl Dr. Emil Babeș, fiul venerabilului nostru bărbat V. Babeș, din partea camerei advocațiale din Budapesta a fost ales de membru în comisiunea esăminatóre de advocați (ügyvédi vizsgáló bizottság). Ne bucurăm mult de acésta distincțiune făcută unu avocat român din capitala țerei, carea de sigur însemnă o cucerire morală și carea nu póte de cât se cauzeze bucurie și mulțémire sufletéscă publicului întreg românesc. Felicităm de acésta izbândă pe dl avocat Dr. Emil Babeș!

* *Chirotesie.* Ieri s'a chirotesit întru protopresviter pentru tractul protopresviteral al Belințului prin Pré Sântia Sa dl Episcop al Aradului, — părintele I o s i f G r á d i n a r i u, paroch în Seceani și asesor consistorial.

Adresăm felicitările nóstre noului părinte protopresviter, rugând pre Dumneđeu, ca sê-i ajute, sê póta conduce clerul și poporul din tractul Belințului!

* *Promoțune.* Dlă Petru Ionescu profesor la institutul pedagogic din Cernăuți a fost promovat eri la gradul de doctor în sciințele teologice la universitatea din Cernăuți. Felicitările nóstre!

* *Mărturisire pe patul de mórte.* Primariul comunei Iabuka, comit. Timișului, cu numele George Ránislav, făcu o mărturisire îngrozitóre, aflându-se pe patul de mórte. După-ce chiamă la patul sêu rudeniile, antistia comunală și preoții locali, mărturisii, că el împreună cu un prietin al sêu, care murise înainte cu doué țile, au omorit înainte cu 15 ani pe cel mai bogat locuitor din Iabuka. Tribunalul arestase atunci pe doi indiviđi navinovați și îi osândise la 4 ani temnițe. Câte-va óre după-ce făcu acésta mărturisire, Ránislav muri. Se đice, că cei doi indiviđi, cari au fost osândiți fiind nevinovați, se află în viétă. Despre casul acesta s'a făcut numai decât arățare tribunalului din Biserica-Albă.

* *Act filantropic.* Comitetul parochial ort. român din Arad, conform concluziului luat în ședința sa dela 16 28 Decemvire anul trecut, pentru a înplini un act de binefacere și cu scop de a promova învățăméntul poporal, a emis o colectă pentru oferte benevole, cu cari apoi sê se procure vestminte pentru cei mai sêraci elevi dela șóelele nóstre poporale din loc — Pe acésta listă de colectă au contribuit: Cassada stei nóstre biserice cu 25 fl., Institutul „Victoria“ cu 20 fl., Il. Sa Dl Episcop, Ioan Mețianu cu 10 fl., dñi: Dr. Nicolau Oncu și Aurel Suciu câte cu 10 fl., — dñi: Dr. Georgiu Vuia și Dr. Virgil Bogdan câte cu 3 fl., dñi: Dimitrie Bonciu, Petru Truția, Georgiu Sida, Georgiu Purcariu și Gavril Bodea câte cu 2 fl.; d-șórele: Felicia Beleş, Georgina Antonescu și d-na Iulia Ioanovic, apoi d-ni Romul Ciorogariu, Sava Raicu, Iuon Lengeru, Teodor Ceontea, Stefan C. Pop, Ioan Simu, Anonim, Dr. A. Demian, Augustin Hamsea, Romul Nestor, Trăian Vășianu, Valeriu Magdu, Simeon Anciu, Georgiu Niga, Iulian Zaslo, Ilie Moisă, Ales Moldovan, Dimitrie Dobréu jun. câte cu 1 fl., ér Lazar Mezin și Ales. Susan câte cu 50 cr. S'a colectat de tot deci 113 fl., pe cari s'a procurat și în ajunul Crăciunului s'a și distribuit încălțăminte la 22 băieți și 18 fete, ér vestminte la 16 băieți.

Când facem acésta dare de sémă, totodată esprimăm și pe acésta cale mulțămită căldurósă tuturor susnumiților contribuenți marimonioși. — Arad, 10/22 Ionuare 1896. — Dr. Nicolau Oncu m. p. preș. comit., T. Vășianu, m. p. not. comit.

Procesul despărțirii, ierarhice a comunei Săn-Miclăușul-mare. Despre această importantă cauză nu am voit să luăm notiță din foile neromâne, așteptând informațiuni din izvor autentic, sigur. Primindu-le pe acestea, publicăm în cauză următoarele: Trei zile a durat la Curia reg., din Budapesta referada-desbaterea asupra numitului proces; sentența s'a adus la 11 ale curentei sub nrul 9161/865, în care între altele se dispune estmod:

1. Biserica și casa „parochială“ aparținătoare bisericeii, s'a adjudecat în natură sârbilor pe lângă datorința, ca acestia să despăgubiască pe românii în bani gata cu jumătate din prețul de estimare, adică aproape 19.000 fl. (nouăsprezece mii fl.)

2. Sesiunile parochiale 5 $\frac{1}{2}$ la nr și încă $\frac{3}{4}$ de jugher se împart în două părți egale între români și sârbi.

3. Ce privește desdaunarea ce o ceruseră românii pentru folosința sesiunilor, Curia a aflat de drept a respinge această rugare a lor.

4. Asemenea a respins Curia și rugarea sârbilor, ca sesiunile parochiale să fie adjudecate fondului bis. de Carloveț, — cum și acea rugare a lor, ca restanțele titulo sidocsiă-convenția și spese congresuale să se adjudece și acopere din averea de sub întrebare bisericeii.

Spesele processuale s'au eliminat din sentență, rămânând, ca fie care parte procesuantă să suporte din al său spesele avocatului propriu.

Motivele sentenței — pe scurt — culminază în următoarele: Prin oculata judecătorească și prin documente scoase din arhivul orașului s'a dovedit, că pe timpul (1670) când s'a zidit biserica în comună sârbii erau în majoritate și astfel există verosimilitatea, că ei au contribuit la zidirea bisericeii cu sume mai mari de cât românii: a doua: că majorității române (actuale, 3000 suflete) îi va fi mai ușor a-și zidi biserică nouă proprie de cât sârbilor cari au scăzut la nrul de 900 suflete.

În lipsa cutărei legi positive care ar pute să servescă judecătorilor drept basă în astfel de procese, trebuie să primim ca bune și drepte toate sentențele întemeiate numai pe echitatea forurilor judecătorești.

Înregistrăm cu o cale, că în curând vor urma alte precese de asemenea natură, anume, Ciacova, Deliblată Marghita și Fenlac.

Concurs.

Pentru ocudarea definitivă a stațiunii învățătoresci din Slatina protopresbiteratul Radnei, se scrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în foia diecesană „Biserica și Școla“. Alegerea se va ține în Duminecă din 18 Februarie a. c.

Emolumintele anuale sunt: 1.) În bani gata 120. fl. v. a. 2.) În naturale: 5 șinici de grâu; 5 șinici de cucuruz 2. măsuri pe mazere; 7 orgii de lemne; 100 porțiune de fân; toate relutate în bani la suma de 136 fl. v. a. 3) jumătate sesiune pământ pe deal arătoriu și fânaș, a căruia arândă anuală e de 60. fl. v. a. 4.) Cortel liber cu grădină de legumi; 5.) Venitele accidentale pentru conferință 10. fl.; dela înmormântări 50 cr. și 1 fl.; ér ca

visitator la morți 10 fl. la an. — Pentru încălzitul școlii sunt separat 5 orgi de lemne.

Reflectanții au să dovedescă cualificațiunea prescriasă și să se presinte în vre-o Duminecă ori sârbătore spre arșă în s. biserică desteritatea în cântare și tipic. — Recursele adresate comitetului parochial sunt a să trimită părintelui protopop tractual în Maria-Radna.

Slatina, 9/21 Ianuaru, 1896.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VASILE BELEȘ, m. p. protopresviter și inspector școlar.

—□—

Pentru deplinirea postului învățătoresc dela școla rom. gr. or. din comuna Săn-Nicolaul-mic, protopresbiteratul Lipovei, devenit vacant prin pensionarea fostului învățător Blasiu Codrean, se scrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Biserica și Școla.“

Emolumintele anuali împreunate cu acest post sunt:

1) Cuartir liber în edificiul școlii, constător din 2 odăi, culină, cămară, grajd și colnă cu grădină de legumi; 2) în bani gata 400 fl.; 3) 8 ștênjini de lemne, din care are a să încălzi și sala de învățământ, în preț de 96 fl.; 4) una grădină estravilana cu un venit anual de 5 fl.; 5) pentru scripturistica 5 fl.; 6) pentru conferințe 6 fl.; 7) la funcțiunile religioase, unde va fi invitat pentru fie-care cas 50 cr.

Recurenții, cari doresc a ocupa acest post, sunt avisați, ca recursurile lor, instruate conform dispozițiunilor legale în valoare, din care să fie evident, că pe lângă examenul de cualificațiune, și din limba maghiară, au absolvat cel puțin 4 clase gimnasiale, reale, ori civile, și adresate comitetului parochial din Săn-Nicolaul-mic, să le subscernă Reverendissimului Domn Voicu Hamsea protopop și inspector școlar în Lipova (B. Lippa), până la terminul susindicat, precum și a să presenta în vre-o Duminecă, ori sârbătore în St-biserică din Sânt-Nicolaul-mic spre a-și arșta desteritatea în cântare și tipic.

Să notează, că vor fi preferiți aceia, cari pe lângă condițiunile indicate mai sus, vor dovedi și desteritatea în musică, spre a putea instrua și conduce corul bisericesc.

Săn-Nicolaul-mic 26 Dec. 1895.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VOICU HAMSEA m. p. protopop și inspect. școl.

—□—

Să scrie concurs pentru deplinirea parochiei vacante de clasa a III-a F.-Oșorheiu, cu filia Fughiu, protopresviteratul Orășii-mari, cu termin de alegere pe 4/16 Faur 1896

Emolumintele sunt:

I. Din comuna matre F.-Oșorheiu:

a) Casa parochială cu intravilanul prețuită în 60 fl.; b) $3\frac{1}{4}$ jugere catastrale pământ arătoriu și un fânaș 56 fl.; c) dreptul de pășunat pentru 10 vite 10 fl.; d) birul 12 cubule cucuruz sfârmat 60 fl.; e) dela 40 numeri câte o di de lucru 16 fl.; f) din stole 45 fl.

II. Din filia Fughiu:

g) Intravilanul parochial computat în 16 fl.; h) $3\frac{1}{2}$ jugere catastrale pământ arătoriu și fânaș 65 fl.; i) dreptul de pășunat pentru 5 vite 5 fl.; j) birul 7 cubule cucuruz 35 fl.; k) dela 25 numere câte o di de lucru 10 fl.; l) din stole 25 fl. — Venitul total face: 403 fl. v. a.

Recursele ajustate conform prescrișelor Statutului Org. până la 1/13 Faur 1896, să se trimită subscrisului în Oradea-mare (Nagy magyar-uteza 22 sz.) având recurenții a să presenta în sânta biserică din F.-Oșorheiu, spre a-și arșta desteritatea în cele bisericesci.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: TOMA PACALA, m. p. protopresviter.